

**Zespół do Spraw Przeciwdziałania Naruszeniom
Prawa Autorskiego i Praw Pokrewnych**

RAPORT

**dotyczący ochrony i egzekwowania
praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności
intelektualnej w Polsce
za rok 2009**

SUPLEMENT

DO RAPORTU SPECJALNEGO

Warszawa, 2010 r.

SPIS TREŚCI

I. Wstęp.....	4
II. Działania podjęte w 2009 r. przez administrację rządową – członków Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Naruszeniom Prawa Autorskiego i Praw Pokrewnych – przeciwdziałające piractwu i fałszerstwu	5
1. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji – Policja i Straż Graniczna RP	5
1.1. Policja.....	5
1.2. Straż Graniczna.....	7
2. Ministerstwo Finansów – Służba Celna RP	14
3. Ministerstwo Sprawiedliwości – Prokuratura Krajowa	29
III. Podsumowanie i perspektywy działań.....	33

I. Wstęp

„Raport dotyczący ochrony i egzekwowania praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej w Polsce” za rok 2009 (zwany także w dalszej części „Raportem”) powstał zgodnie z § 3 zarządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2000 r., tworzącego Zespół do Spraw Przeciwdziałania Naruszeniom Prawa Autorskiego i Praw Pokrewnych (zwanego też w dalszej części „Zespołem”).

Dokument został przygotowany na podstawie materiałów przekazanych przez administrację rządową. Obecna edycja Raportu jest dziewiątą z kolei.

Raport skupia się na ocenie egzekwowania prawa autorskiego i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej, jakie miały miejsce w 2009 r.

Stanowi on też dopełnienie RAPORTU SPECJALNEGO pt. *„Ochrona praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej w Polsce w latach 2006 – 2008 wraz ze sprawozdaniem z wykonania zadań za pierwsze półrocze 2009 r. zawartych w dokumencie rządowym „Program na rzecz ochrony praw autorskich i praw pokrewnych 2008 – 2010”*”, który został opublikowany w listopadzie 2009 r.

Ponieważ od tego czasu część dotycząca zagadnień ogólnych, jak również wnioski końcowe świadczące o poprawie poziomu ochrony praw własności intelektualnej zachowały swoją aktualność pominięto je w niniejszym opracowaniu skupiając się na faktach dotyczących minionego roku.

II. Działania podjęte w 2009 r. przez administrację rządową – członków Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Naruszeniom Prawa Autorskiego i Praw Pokrewnych – przeciwdziałające piractwu i fałszerstwu

1. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji – Policja i Straż Graniczna RP

1.1. Policja

Policja, w ramach rządowego *"Programu na rzecz ochrony prawa autorskiego i praw pokrewnych w Polsce na lata 2008 – 2010"*, w 2009 roku realizowała zadania w zakresie ograniczania, ujawniania oraz zwalczania naruszeń praw autorskich i praw pokrewnych, jak również praw własności przemysłowej.

Szczególony akcent położono na analizę zdarzeń zachodzących na dużych skupiskach handlowych przy zachodniej granicy Polski. Zakresem badania objęto tereny właściwe dla obszarów działania Wydziałów do Walki z Przestępczością Gospodarczą Komend Wojewódzkich Policji w: Szczecinie, Gorzowie Wlkp. i Wrocławiu.

Szacunkowa wielkość popytu i podaży na nośniki optyczne CD i DVD z bezprawnie zwielokrotnionymi fonogramami i wideogramami oraz na podrabiane towary (obejmuje to również zakupy dokonane ze strony obywateli Niemiec) na targowiskach i bazarach przy granicy zachodniej jest stosunkowo niewielka, w porównaniu do lat ubiegłych.

Należy jednak stwierdzić, że w przypadku odzieży z podrobionymi znakami towarowymi w tym samym okresie popyt i podaż na terenach bazarów przygranicznych zachodniej Polski pozostaje nadal duża. Mimo to zauważalna jest tendencja malejąca w stosunku do roku 2008.

Ukierunkowanie sprzedaży pirackich nośników i podrabianych towarów na obywateli niemieckich, na północy zachodniej granicy jest większe, w porównaniu do terenów południowych. Również w przypadku tej zmiennej wskaźnik jest niższy w zestawieniu z rokiem 2008.

W roku 2009 obniżeniu uległa także ilość osób oferujących do sprzedaży pirackie i podrobione towary, w porównaniu do roku 2008. Tendencja ta bezpośrednio związana jest także ze spadkiem ilości stoisk na bazarach i targowiskach.

Spadła również ilość oferowanych pirackich i podrobionych towarów. Coraz więcej utworów rozpowszechnianych jest bowiem w Internecie. Wzrasta także liczba ofert transakcji towarów podrobionych w tym środowisku.

Terenowe jednostki Policji dokonują systematycznych czynności prewencyjnych na terenach podległych bazarów. Odbywają się one, w większości przypadków, do kilku razy w miesiącu.

Ponadto, wspólnie z przedstawicielami pokrzywdzonych prowadzone są działania zmierzające do przeciwdziałania naruszeniom praw własności intelektualnej.

W roku 2008 na terenach przygranicznych targowisk i bazarów województwa lubuskiego przeprowadzono 38 działań, a w roku 2009 – 44 takie działania.

Na terenie województwa dolnośląskiego przeprowadzono odpowiednio 97 i 68.

Natomiast na terenie województwa zachodniopomorskiego 46 i 49 zorganizowanych akcji na terenach targowisk i bazarów.

Dodać należy, że zmniejszenie aktywności (garnizon dolnośląski), było spowodowane mniejszym zagrożeniem na tym obszarze.

Liczba wszczętych postępowań przygotowawczych w 2008 oraz w 2009 roku, na dużych bazarach i targowiskach przygranicznych, znajdujących w rejonie działania jednostek terenowych Policji, przedstawiała się następująco:

- a) **woj. lubuskie** – wszczęto 37 postępowań przygotowawczych w 2008 roku i 46 w 2009 roku; w tym ostatnim czasie zabezpieczono ponad 39 tys. szt. podrobionego towaru;
- b) **woj. dolnośląskie** – w 2008 roku wszczęto 81 postępowań przygotowawczych, zabezpieczono 9.604 sztuk pirackich i podrobionych towarów oraz 79 postępowań i 11.599 sztuk zabezpieczonych zakwestionowanych produktów;
- c) **woj. zachodniopomorskie** w roku 2009 przeprowadzono 193 postępowania przygotowawcze, zatrzymano łącznie 6.451 płyt, 3.722 sztuk odzieży z podrobionymi znakami towarowymi, 3.052 sztuk podrobionych papierosów różnych marek.

W zakresie przeciwdziałania przestępczości skierowanej przeciwko prawom własności intelektualnej na terenach przygranicznych bazarów i targowisk Polski zachodniej znaczącą rolę odgrywają dwa pionierzy Policji: kryminalny i prewencji.

Prewencja, poprzez patrole, realizuje działania związane z prewencją kryminalną oraz dzielnicowych. Dzielnicowi na podległym im terenie, w tym również na terenach targowisk, reagują na przejawy naruszeń praw własności intelektualnej.

Pionierzy kryminalni, poprzez najczęściej prowadzone działania z potencjalnymi pokrzywdzonymi, w uzasadnionych przypadkach wszczynają postępowania przygotowawcze. Ponadto w zakresie przeciwdziałania przestępczości przeciwko prawom własności intelektualnej funkcjonariusze miejscowych komisariatów ściśle współpracują z administratorami targowisk i bazarów. Na bieżąco prowadzone są czynności operacyjno – rozpoznawcze przez funkcjonariuszy pionierzy Przestępczości Gospodarczej zmierzające do ujawnienia tego typu przypadków. Istotnym elementem zwalczania tego typu przestępczości na terenach przygranicznych jest stała współpraca z funkcjonariuszami oddziałów Straży Granicznej, Służby Celnej oraz strażami miejskimi i gminnym.

Reasumując należy podkreślić, że dynamiczny rozwój Internetu spowodował, że na bazarach i targowiskach – w tym zlokalizowanych przy granicy zachodniej – spada znacząco popyt na towary pirackie i podrobione.

Taka sytuacja ma także swoje przełożenie na ilość wszczynanych postępowań przygotowawczych.

Działania jednostek terenowych Policji są adekwatne do zagrożeń występujących na tych terenach. Ponadto szeroka współpraca wszystkich zainteresowanych stron, tj. Policji, Straży Granicznej, Służby Celnej oraz pokrzywdzonych, pozwala na dalsze ograniczenie tego typu przestępczości.

1.2. Straż Graniczna

W 2009 Straż Graniczna kontynuowała działania (zintensyfikowane w latach poprzednich) mające związek z ochroną praw własności intelektualnej.

Były one podejmowane na terenie całego kraju, jednak ze szczególnym uwzględnieniem zachodnich obszarów przygranicznych oraz zlokalizowanych tam

targowisk i bazarów. Dotyczyły one głównie zatrzymań osób i towarów, rozpoznawania miejsc produkcji i przemytu artykułów podlegających rygorom określonych przepisów.

Straż Graniczna zgodnie z zapisami ustawy kompetencyjnej jest organem, który rozpoznaje i zwalcza przestępczość o charakterze granicznym (transgranicznym). Zatem jej aktywność w zakresie ochrony szeroko rozumianej własności intelektualnej (prawa autorskie i prawa pokrewne, własność przemysłowa) ogranicza się do przemytu oraz związanej z tym działalności (np. dystrybucji na bazarach), w tym również dotyczy rozpracowania grup przestępczych o charakterze zorganizowanym.

Podejmowane kroki są bardzo często są pochodną priorytetowych zadań Straży Granicznej w zakresie nielegalnej migracji.

Rezultaty aktywności Straży Granicznej w przedmiocie ochrony własności intelektualnej uzyskane w 2008 r. pokazały konieczność kontynuacji, w analizowanym okresie, wszelkich możliwych przedsięwzięć skutkujących efektywnym zwalczaniem przestępczości skierowanej przeciwko prawom własności intelektualnej. Podejmowane czynności oraz utrzymywanie ścisłej współpracy z organami ścigania oraz posiadaczami praw przyniosły w 2009 r. wymierne korzyści w walce z tego rodzaju przestępczością.

W wyniku realizacji działań w minionym roku zabezpieczono przedmioty pochodzące z przestępstwa o szacunkowej wartości ponad **6.6 mln zł**.

Produktami, które najczęściej w minionym roku stanowiły przedmiot przestępstwa były:

- 1) płyty CD i DVD z filmami, muzyką oraz grammi komputerowymi – w liczbie ok. 10 tys. sztuk;
- 2) odzież i akcesoria odzieżowe – w liczbie ok. 45 tys. sztuk;
- 3) kosmetyki i wyroby perfumeryjne – w liczbie ok. 1 tys. sztuk;
- 4) narzędzia elektryczne (pilarki, piły, wiertarki itp.) – w liczbie ok. 700 sztuk;
- 5) urządzenia elektroniczne (komputery, odtwarzacze DVD itp.) – w liczbie ponad 370 sztuk;
- 6) akcesoria chemii gospodarczej (proszki do prania) – w liczbie ok. 120 opakowań.

Dane statystyczne zgromadzone w roku 2009 wskazują, iż przestępczość o tym charakterze pokazuje tendencję zniżkową, a w niektórych rejonach kraju odnotowano jedynie sporadyczne incydenty dotyczące naruszeń praw własności intelektualnej.

W dobie Internetu i ustawicznie rozwijających się technologii przekazywania, generowania i zwielokrotniania plików różnego rodzaju, zmienia się *modus operandi* sprawców przestępstw.

Znamiennym jest, że ryzyko przemycania np. nośników optycznych przy obecnej nasilonej ochronie granicy wschodniej jest zbyt duże, co wpływa niewątpliwie na modyfikację postępowania przestępców. Wpływa także na ograniczoną możliwość ujawniania przez Straż Graniczną naruszeń praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej. Potwierdza to zarówno liczba ujawnionych dysków CD i DVD, jak również efekt podejmowanych przedsięwzięć kontrolnych i prewencyjnych.

Odmierna sytuacja dotyczy obrotu podrabianymi markowymi produktami, które jak się okazuje w praktyce, trafiają na europejskie rynki (w tym rynek polski) z krajów azjatyckich zazwyczaj drogą morską lub poprzez terytorium Litwy, Białorusi i Ukrainy.

Jak wynika z analizy tych danych, najczęściej przypadków wprowadzania na polski rynek podrobionych produktów markowych oraz podlegających ochronie prawom autorskim i prawom pokrewnym, stwierdzono w miejscach terytorialnego zakresu działania:

- 1) Morskiego Oddziału Straży Granicznej (OSG) (**szacunkowa wartość – 2.5 mln zł**);
- 2) Nadodrzańskiego OSG (**szacunkowa wartość – 2 mln zł**);
- 3) Karpackiego OSG (**szacunkowa wartość – 1.1 mln zł**);
- 4) Śląskiego OSG (**szacunkowa wartość – ok. 0.5 mln zł**).

Na terenach służbowej działalności pozostałych jednostek organizacyjnych Straży Granicznej przestępczość przeciwko prawom własności intelektualnej utrzymuje się na zbliżonym poziomie, jak w latach poprzednich, a w niektórych rejonach wzrost nie jest w ogóle stwierdzany lub występuje sporadycznie. Należy również podkreślić, iż nielegalny obrót podrabianymi produktami przybiera na sile w sezonach letnich, w miejscowościach nadmorskich lub innych kurortach w kraju. Jest to związane ze zwiększonym ruchem turystycznym zarówno krajowym, jak i z zagranicy.

Najczęściej nielegalny handel produktami pirackimi i sfałszowanymi odbywa się w dużych aglomeracjach miejskich, bowiem w niewielkich miasteczkach oraz wsiach popyt na produkty markowe jest znacznie ograniczony. Ponadto sprzedaż dokonywana jest na dużych terenach o przeznaczeniu handlowym (bazarowy).

Działalność taką charakteryzuje rozrzucenie niewielkiej masy towarów na dużą liczbę stanowisk sprzedaży, co utrudnia często ujawnianie nielegalnych produktów, jak również wymaga zaangażowania znacznych sił osobowych po stronie służb.

Podobnie jak w latach poprzednich ujawniono dużą liczbę produktów z podrobionymi znakami towarowymi takich firm jak *Adidas*, *Puma*, *Nike* oraz *Chanel*, *Versace*, *Hugo Boss*, *Calvin Klein*. „Nowością” w 2009 roku były ujawnione podrobione produkty firmy *Husqvarna* oraz *Honda*.

Dokładne miejsca produkcji nielegalnych towarów nie są znane, jednakże jak zostało wspomniane wcześniej głównym regionem pochodzenia są kraje azjatyckie, ze głównie Chiny i Tajlandia. Potwierdzają to oznaczenia, którymi są opatrzone ujawniane towary. Na terytorium Polski przedmioty te trafiają drogą morską, lub przez wschodnią granicę, przy czym dotychczas nie odnotowano przypadków prób przemytu przez tzw. „zieloną granicę”.

W wyniku realizacji czynności wykrywczych funkcjonariusze Straż Granicznej przeprowadzili 41 postępowań przygotowawczych, przy czym większość tych spraw została przekazana zgodnie z właściwością innym organom.

Przy obecnej intensyfikacji działań właściwych organów i instytucji, mających na celu ograniczenie tego typu przestępstw, Straż Graniczna stwierdza wyraźny spadek zdarzeń w analizowanym zakresie.

Jednakże nadal istniejący popyt na podrabiane i pirackie produkty, szczególnie ze względu na ich cenę, nie pozwala wyeliminować tego zjawiska w całości. Ponadto jak wskazuje dotychczasowa praktyka, przestępczość tego typu przyjmuje zazwyczaj formę zorganizowaną, trudniejszą do wykrycia, nastawioną przede wszystkim na znaczne zyski finansowe. Przykładem jest działanie zorganizowanej grupy przestępczej, zajmującej się przemytem, kopiowaniem i rozprowadzaniem nośników optycznych z muzyką i filmami na międzynarodową skalę, która to została rozbita przez Sudecki OSG. Informacje w tym zakresie zostały przekazane w rocznym sprawozdaniu za rok 2008.

Do ważnych obszarów przyczyniających się do efektywnego działania Straży Granicznej w zakresie przeciwdziałania i zwalczania piractwa i fałszerstwa należy podnoszenie wiedzy i umiejętności poprzez cykliczne szkolenia (w tym w zakresie prawodawstwa unijnego) zarówno na szczeblu centralnym, jak i lokalnym.

Identyfikacja przedmiotów oraz specyfika działania sprawców przestępstw stanowią podstawowe tematy warsztatów realizowanych wspólnie z Policją i Służbą Celną oraz podmiotami zajmującymi się w kraju tematyką ochrony praw własności intelektualnej. Priorytetem jest podnoszenie świadomości funkcjonariuszy Straży Granicznej w ramach kursów i szkoleń, również podczas nauczania elementarnego w formacji na wszystkich poziomach kształcenia zawodowego.

Dużą rolę odgrywają tutaj spotkania, konsultacje i szkolenia o zasięgu lokalnym umożliwiające budowanie płaszczyzn koordynacyjnych oraz zintensyfikowanie współpracy w danym regionie.

W 2009 r. funkcjonariusze Straży Granicznej uczestniczyli w konferencji zorganizowanej w grudniu przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, poświęconej problematyce ochrony prawa autorskiego i praw pokrewnych.

Głównym celem tego przedsięwzięcia było wypracowanie modelu współpracy wszystkich uczestników postępowania przygotowawczego w sprawach o przestępstwa dotyczące naruszeń praw własności intelektualnej oraz wskazanie zagrożeń i mechanizmów przestępczego działania na przykładzie prowadzonych spraw.

Kolejnym istotnym elementem jest wymiana informacji, która stanowi jeden z głównych czynników współpracy pomiędzy służbami i instytucjami zajmującymi się w kraju zwalczaniem przestępczości skierowanej przeciwko prawom własności intelektualnej. Realizowana jest ona w ramach kontaktów roboczych pomiędzy przedstawicielami właściwych organów, jak również poprzez służby dyżurne jednostek organizacyjnych. Informacje uzyskiwane w ramach współpracy oraz w ramach realizowania własnych czynności służbowych, szczególnie na temat nielegalnych magazynów, hurtowni oraz producentów i przemytników determinowały działania własne lub przekazywanie sprawy innemu organowi zgodnie z właściwością rzeczową.

Mając na uwadze faktor koordynacyjny zasadnym jest intensyfikowanie wymiany informacji, tworząc tym samym możliwość prowadzenia efektywniejszej walki z tego rodzaju przestępczością.

Dotyczy to nie tylko organów ścigania, ale również organizacji zbiorowego zarządzania, a więc instytucji właściwych dla formalnej ochrony wszelkich praw autorskich i pokrewnych oraz wykonywania uprawnień wynikających z właściwych ustaw.

Istotną częścią realizowanych przedsięwzięć jest kontynuacja rozpoczętej w roku 2007 współpracy z jednostkami Policji i Służbą Celną oraz zarządcami bazarów i targowisk.

Wymiana doświadczeń i wspólne akcje przynoszą wymierne korzyści w walce z tego rodzaju przestępczością, a profilaktyka i prewencja, jak również kontrole przyjmują charakter priorytetowy.

Dotyczy to szczególnie ograniczania możliwości przemytu podrabianych fonogramów i wideogramów oraz ich dystrybucji na terenie kraju.

W tym celu przeprowadzane są naloty na bazarach, targowiskach oraz giełdach towarowych (elektronicznych i samochodowych). Stanowią one jeden z czynników działających profilaktycznie w ramach zwalczania tego rodzaju przestępczości, generując jednocześnie spadek ilości stwierdzanych naruszeń praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej. Kroki tego rodzaju są najczęściej podejmowane wspólnie z jednostkami Policji lub Służby Celnej.

Istotą w tym zakresie jest ścisła współpraca z zarządcami targowisk i bazarów. W jej ramach uzyskiwane są często informacje na temat handlu podrobionymi i pirackimi towarami oraz informacje na temat osób zajmujących się tego rodzaju działalnością.

Ujawnianie towarów nielegalnego pochodzenia często jest pochodną priorytetowych działań Straży Granicznej w zakresie nielegalnej migracji, tj. kontroli legalności pobytu, która jest również realizowana w takich miejscach, jak bazy i targowiska.

W ostatnim okresie rozpoznano również inne miejsca sprzedaży towarów nielegalnego pochodzenia takie, jak giełdy, parkingi przed centrami handlowymi oraz bezpośrednio przyległe do nich miejsca.

Oferowane produkty (głównie z bezprawnie naniesionymi znakami towarowymi) trafiają na mniejsze, lokalne rynki głównie z bazarów dużych aglomeracji miejskich.

Należy podkreślić, że podejmowane przez Straż Graniczną poczynania nie eliminują ostatecznie tego zjawiska, ponieważ stanowi ono działalność dochodową, zarówno o drobnym, jak i większym charakterze.

Ponadto przestępczość tego rodzaju charakteryzuje się dużym stopniem akceptacji społecznej.

Analizując dane statystyczne za rok 2009 r. należy wskazać, iż Straż Graniczna uczestniczyła w około 500 działań kontrolnych bazarów i targowisk.

W większości przypadków były to wspólne akcje z Policją i Służbą Celną. Kontrola miejsc handlowych, na których dochodzi do naruszeń praw własności intelektualnej realizowana jest głównie w związku z otrzymaną informacją lub w ramach realizacji czynności w konkretnych sprawach.

W drugim przypadku dotyczy to przede wszystkim towarów naruszających przepisy Kodeksu karno – skarbowego lub praw własności przemysłowej (znaków towarowych). Duża część tych kontroli ukierunkowywana była na inny rodzaj przestępczości, jednakże w ramach wykonywanych działań ujawniano również towary podlegające ochronie prawnoautorskiej. W większości przypadków ujawnione przedmioty oraz sprawy przekazywane są do prowadzenia innym organom zgodnie z właściwością rzeczową.

Zaznaczenia wymaga również, że postępowania prewencyjne realizowane były na szlakach komunikacyjnych, w związku z ustawową odpowiedzialnością Straży Granicznej za ochronę tras o szczególnym znaczeniu międzynarodowym przed przestępczością.

Działania takie realizowane były wspólnie z Policją, czy Służbą Ochrony Kolei. Nie stwierdzono jednak przypadków naruszeń w tym zakresie.

2. Ministerstwo Finansów – Służba Celna RP

Służba Celna w 2009 r., w ramach rządowego *"Programu na rzecz ochrony prawa autorskiego i praw pokrewnych w Polsce na lata 2008 - 2010"*, w 2009 roku podejmowała różnorodne inicjatywy i środki w zakresie przeciwdziałania i zwalczania naruszeń wszelkich praw własności intelektualnej.

Cel strategiczny Nr 1 „Programu” *„Zwiększanie efektywności, skuteczności oraz stałej koordynacji działań służb państwowych w walce z piractwem”* osiągnięto poprzez realizację celu pośredniego, który zakłada zwiększanie skuteczności działań służb państwowych.

Jego ważnym elementem było stworzenie forum dla wymiany informacji i dyskusji. W dniach 20 – 21 maja 2009 r. odbyła się, zorganizowana przez administrację celną we współpracy z Uniwersytetem Jagiellońskim w Krakowie, międzynarodowa konferencja pt. *„Rola Służby Celnej w zwalczaniu naruszeń praw własności intelektualnej”*.

W konferencji udział wzięli przedstawiciele: organów Unii Europejskiej, Światowej Organizacji Celnej (WCO), polskiej administracji rządowej, środowisk naukowych, organizacji zrzeszających posiadaczy praw własności intelektualnej (Koalicja Antypiracka, Patpol, ProMarka, PIRP, PSOR, *American Chamber of Commerce*), kancelarii prawnych i właścicieli praw.

Konferencja stworzyła forum dla wymiany informacji i dyskusji na tematy dotyczące najważniejszych aspektów zwalczania naruszeń praw własności intelektualnej.

W ramach paneli dyskusyjnych poruszono następującą tematykę:

- rola administracji celnej w zwalczaniu naruszeń praw własności intelektualnej – dotychczasowe doświadczenia i najlepsze rozwiązania na przyszłość;
- strategia UE w zakresie zwalczania naruszeń praw własności intelektualnej;
- zwalczanie naruszeń praw własności intelektualnej w aspekcie prawa międzynarodowego, unijnego i krajowego;
- współpraca administracji celnych państw członkowskich UE na przykładzie realizowanych programów;
- współdziałanie polskiej administracji celnej z resortami rządowymi, realizującymi politykę w zakresie ochrony praw własności intelektualnej;

- kooperacja w zakresie zwalczania naruszeń praw własności intelektualnej – wymiana informacji, wspólne działania.

W trakcie dyskusji sformułowano następujące wnioski:

- polska Służba Celna jest postrzegana na forach unijnych jako jedna z najbardziej efektywnych wśród państw członkowskich UE w działaniach na rzecz ochrony praw własności intelektualnej;
- należy kontynuować współpracę ze środowiskami naukowymi, w celu wypracowania propozycji zmian legislacyjnych;
- należy kontynuować współpracę ekspercką na różnych płaszczyznach, tj. organizować konferencje, staże wymienne, wizyty robocze oraz projekty *benchmarkingowe* (analityczno – porównawcze);
- podkreślono wagę i istotę wspólnych działań, jakie prowadzą i powinny prowadzić resorty administracji rządowej, w tym Służba Celna;
- należy dążyć do ujednoczenia trybu postępowania organów celnych w zakresie stosowania przepisów prawa oraz kontynuować dobrą współpracę polskiej Służby Celnej z posiadaczami praw własności intelektualnej.

Ponadto należy zauważyć, że realizacja, przedstawionego przez przedstawiciela Komisji Europejskiej **unijnego planu działań przewidzianych do podjęcia przez organy celne w latach 2009 – 2012 w zakresie zwalczania naruszeń praw własności intelektualnej** (*EU Customs Action Plan to Combat IPR Infringements 2009 – 2012 – Action Plan*) stanowić będzie jednocześnie wykonanie niektórych z zadań zawartych w „Programie”.

Action Plan zakłada m.in.:

- usprawnienie współpracy z posiadaczami praw;
- wzmocnienie współpracy operacyjnej między organami celnymi w UE i między nimi, a państwami trzecimi;
- rozwinięcie współpracy międzynarodowej w zakresie egzekwowania praw własności intelektualnej;
- zwiększenie dostępu do informacji i poszerzanie świadomości społecznej;

- zaradzenie problemowi sprzedaży internetowej.

W wykonaniu zadań zawartych w tym dokumencie Służba Celna w II połowie 2009 r. przystąpiła do realizacji programu *benchmarkingowego*, którego liderem jest węgierska administracja celna. Celem programu jest wypracowanie efektywnych metod zwalczania naruszeń praw własności intelektualnej występujących w obrocie pocztowym i przesyłkach kurierskich oraz w ruchu pasażerskim (małe ilości towaru). W programie uczestniczą administracje celne Czech, Węgier, Włoch i Polski.

Działania legislacyjno – organizacyjne

W 2009 r. Służba Celna kontynuowała realizację działań w zakresie zwalczania naruszeń praw własności intelektualnej, analizy dokonanych zatrzymań pirackich i podrobionych towarów, w celu określenia tendencji oraz nowych obszarów ryzyka dla kontroli celnej.

Kontynuowano prace w ramach powołanego przez Komisję Europejską Zespołu Projektowego do Spraw Ustawodawstwa Ochrony Własności Intelektualnej, w skład którego wchodzi eksperci celni z 9 państw członkowskich, w tym Polski.

Prace te zaowocowały wydaniem, między innymi polskiej wersji dokumentu pt. „*Prawa własności intelektualnej. Instrukcja składania wniosków o podjęcie działania przez organy celne*”. Celem instrukcji jest dostarczenie właścicielom praw własności intelektualnej instrumentu wspierającego lepsze rozumienie działania procedury składania wniosków o ochronę celną. Instrukcja ta gwarantuje również bardziej ujednolicone zasady wypełniania wspólnotowych wniosków o ochronę celną oraz równe traktowanie wszystkich posiadaczy tych praw na terenie całej Unii Europejskiej. W dniu 1 stycznia 2009 r. wszedł w życie we wszystkich krajach członkowskich, opracowany przez Zespół Projektowy do Spraw Ustawodawstwa Ochrony Własności Intelektualnej UE, nowy formularz raportu statystycznego w zakresie zatrzymań towarów pirackich i podrabianych.

Jedną z najbardziej istotnych zmian jest obowiązek podawania wartości rynkowej zatrzymanych towarów. Umożliwia to bardziej efektywne wykorzystywanie danych pochodzących z formularza do sporządzania opracowań z zakresu wspólnotowej analizy ryzyka.

Jednocześnie nadal prowadzone były prace nad projektem zmiany przepisów unijnych do rozporządzenia Rady (WE) nr 1383/2003, mającej na celu wzmocnienie i usprawnienie metod kontroli celnej w zakresie ochrony praw własności intelektualnej oraz wprowadzenie ułatwień dla właścicieli tych praw.

W dniach 6 – 8 października 2009 r. Służba Celna była gospodarzem ostatniego spotkania roboczego Zespołu, w ramach którego dokonano podsumowania dotychczasowych prac i przyjęto projekt zmian rozporządzenia, którego głównymi założeniami są:

- uproszczenie i modernizacja procedur celem redukcji kosztów dla administracji i właścicieli praw;
- wzmocnienie roli władz celnych w zakresie egzekwowania prawa;
- lepsza ochrona interesów ekonomicznych podmiotów gospodarczych oraz zdrowia i bezpieczeństwa konsumentów;
- zgodność z przepisami Porozumienia TRIPS w zakresie kontroli granicznej.

Ponadto w 2009 roku przedstawiciel Służby Celnej, w ramach Komitetu Ochrony Praw przy Ministrze Sportu i Turystyki, kontynuował prace nad wypełnieniem zobowiązań podjętych przez Polskę w związku z organizacją mistrzostw Europy w piłkę nożną – *EURO 2012*.

Rozpoczęto prace legislacyjne nad projektem ustawy o ważnych wydarzeniach sportowych, która (w części dotyczącej Służby Celnej) ma na celu zapobieżenie niekontrolowanemu przywozowi na terytorium Unii Europejskiej towarów pirackich i podrabianych.

Projekt założeń do ustawy został przekazany Ministrowi Sportu i Turystyki w dniu 24 grudnia 2009 r.

Do najważniejszych rozwiązań projektu należy przyznanie na czas mistrzostw specjalnych uprawnień do zwalczania naruszeń praw własności intelektualnej dla służb państwowych, w tym Służbie Celnej. Ponadto przedstawiciel Służby Celnej wystąpił z inicjatywą organizacji w 2010 roku spotkań roboczych przedstawicieli służb celnych Polski i Ukrainy. Celem tych spotkań byłoby wypracowanie wspólnego programu działań w zakresie wymiany informacji i szkoleń. Ponieważ już w 2009 roku pojawiły się pierwsze sygnały o naruszeniach praw własności intelektualnej w stosunku do praw przynależnych *UEFA* i *Spółce EURO 2012* uznano za konieczne, jak najszybsze podjęcie polsko –

ukraińskich działań, w celu zapewnienia efektywnej ochrony temu wydarzeniu sportowemu.

Nastąpiła także dalsza intensyfikacja działań Służby Celnej w zakresie zwalczania naruszeń patentów (farmaceutyki, środki ochrony roślin).

W 2009 roku przedstawiciel Służby Celnej uczestniczył w pracach Zespołu Rządowego do Spraw Leków, powołanego przez Ministerstwo Zdrowia, którego celem jest opracowanie skutecznych metod przeciwdziałania obrotowi nielegalnymi, w tym podrobionymi farmaceutykami.

Z uwagi na wystąpienie w 2008 r. tendencji wzrostowej w zakresie przywozu na obszar celny Unii Europejskiej drogą pocztową przesyłek zawierających farmaceutyki w 2009 r. położono nacisk na działania mające zwiększyć wykrywalność naruszeń nowej kategorii praw własności intelektualnej, jaką jest patent.

Zatrzymania podrobionych leków w roku 2009 wyniosły ok. **57.200 szt.** (naruszenia znaku towarowego i przepisów ustawy Prawo farmaceutyczne). Leki pochodziły głównie z Indii i Chin. Dokonano zatrzymań między innymi z tytułu naruszeń praw z rejestracji znaku towarowego takich producentów jak: *Pfizer* i *Eli Lilly*. Zatrzymania miały miejsce na lotniskach i w urzędach pocztowych.

Działania operacyjne

W ramach działań w zakresie zwalczania zjawiska handlu towarami podrabianymi szczególnie niebezpiecznymi dla zdrowia i życia ludzkiego polska Służba Celna, w dniach 3 – 5 czerwca 2009 r., uczestniczyła w zorganizowanej przez Światową Organizację Celną (WCO) akcji operacyjnej w zakresie kontroli przesyłek kurierskich i pocztowych pod względem zawartości w nich farmaceutyków, którymi obrót narusza prawa własności intelektualnej oraz inne przepisy dotyczące ochrony zdrowia.

Przesyłki kurierskie oraz pocztowe są przesyłkami o niewielkich wymiarach, o wadze nie przekraczającej najczęściej 2 kg. Z uwagi na brak możliwości prawnych oraz brak informatycznych systemów kontrolowania przesyłek przed zgłoszeniem celnym kontrola jest przeprowadzana po zgłoszeniu towarów do odprawy.

Analiza wykonywana przez funkcjonariuszy celnych w Polsce polega głównie na sprawdzaniu przez funkcjonariuszy celnych dokumentów po zgłoszeniu celnym, ręcznym

rewidowaniu przesyłek lub wykorzystywaniu posiadanych urządzeń rentgenowskich do ich prześwietlania.

W wyniku akcji, która została przeprowadzona w wytypowanych jednostkach organizacyjnych Służby Celnej (urzędy pocztowe, lotniska, port morski) zidentyfikowano i dokonano sprawdzenia ok. 300 przesyłek zawierających farmaceutyki. Zatrzymano 14 przesyłek, z uwagi na naruszenie przepisów o ochronie praw własności intelektualnej oraz innych przepisów dotyczących ochrony życia. Większość podrabianych farmaceutyków pochodzi z takich krajów, jak: Indie, Chiny, Zjednoczone Emiraty Arabskie, Egipt, USA. Wykryte fałszywe i podrobione farmaceutyki w przesyłkach kurierskich i pocztowych były zgłaszane jako „dokumenty” (*docs, documents*), „prezenty” (*gifts*), „próbki” (*samples*), „suplementy diety” (*dietary supplements*), itp.

Najczęściej podrabianym produktem farmaceutycznym jest „*Viagra*”.

Bardzo częstym zjawiskiem jest dokonywanie zakupu farmaceutyków poprzez Internet i przesyłanie ich na adresy domowe zamawiających w ilościach dopuszczalnych przez polskie Prawo farmaceutyczne.

Ponadto w 2009 r. przeprowadzonych zostało wiele akcji na szczeblu regionalnym tj. Izb Celnich. Należały do nich m.in.:

- Przeprowadzone w sierpniu 2009 r. **działania w ramach akcji** pod kryptonimem „**DIABOLO 2**” zostały zorganizowane na podstawie rekomendacji Grupy Roboczej do Spraw Celnich **ASEM** i Komisji Europejskiej. Były one koordynowane przez *European Anti – Fraud Office OLAF*. Zaangażowane były porty morskie państw europejskich i azjatyckich. Kontrole prowadzone były w ramach zwalczania towarów naruszających ochronę praw własności intelektualnej oraz ukierunkowane na ujawnienia wyrobów akcyzowych. W wyniku tych działań **zatrzymano 11.747 sztuk zabawek o wartości przekraczającej 724 tys. złotych.**
- **Działania międzynarodowe o kryptonimie „MATEUSZ 2”**, które zostały przeprowadzone w listopadzie 2009 r. Czynności kontrolne objęły drogi dojazdowe do Szczecina i ukierunkowane były na zwalczanie nielegalnych wyrobów tytoniowych.

Podnoszenie wiedzy i umiejętności w ramach realizacji programu szkoleń

Kontynuowano realizację celu strategicznego w zakresie podnoszenia wiedzy i umiejętności funkcjonariuszy celnych poprzez organizację szkoleń dotyczących praktycznych aspektów stosowania prawa wspólnotowego i krajowego.

Jednakże z uwagi na znaczne ograniczenie środków finansowych w 2009 roku odbyły się tylko dwa szkolenia centralne.

Podkreślić należy, że szkolenia te realizowane były wyłącznie ze środków własnych Ministerstwa Finansów i w porównaniu do 2007 r., w którym szkolenia organizowane były także z funduszy unijnych.

Oznacza to znaczne ograniczenie działań w ramach realizacji tego celu strategicznego.

Na prośbę przedstawicieli właścicieli praw i na ich koszt zorganizowane zostało jedno szkolenie centralne, w którym uczestniczyło 30 funkcjonariuszy celnych z terenu południowej i centralnej Polski. Służba Celna zorganizowała także 4 szkolenia z zakresu funkcjonalności i rozwoju informatycznego systemu ochrony praw własności intelektualnej „Leonardo da Vinci” (VINCI).

Jednocześnie należy podkreślić, że we wszystkich izbach celnych kontynuowano proces szkolenia kaskadowego, w tym profilowanego, których organizację i przeprowadzenie zrealizowali regionalni koordynatorzy do spraw własności intelektualnej. W tej formule zostało zorganizowanych 67 szkoleń. Większość z nich należała do kategorii szkoleń kaskadowych. W kilku przypadkach szkolenia przeprowadzili przedstawiciele właścicieli praw własności intelektualnej.

Analiza naruszeń praw własności intelektualnej

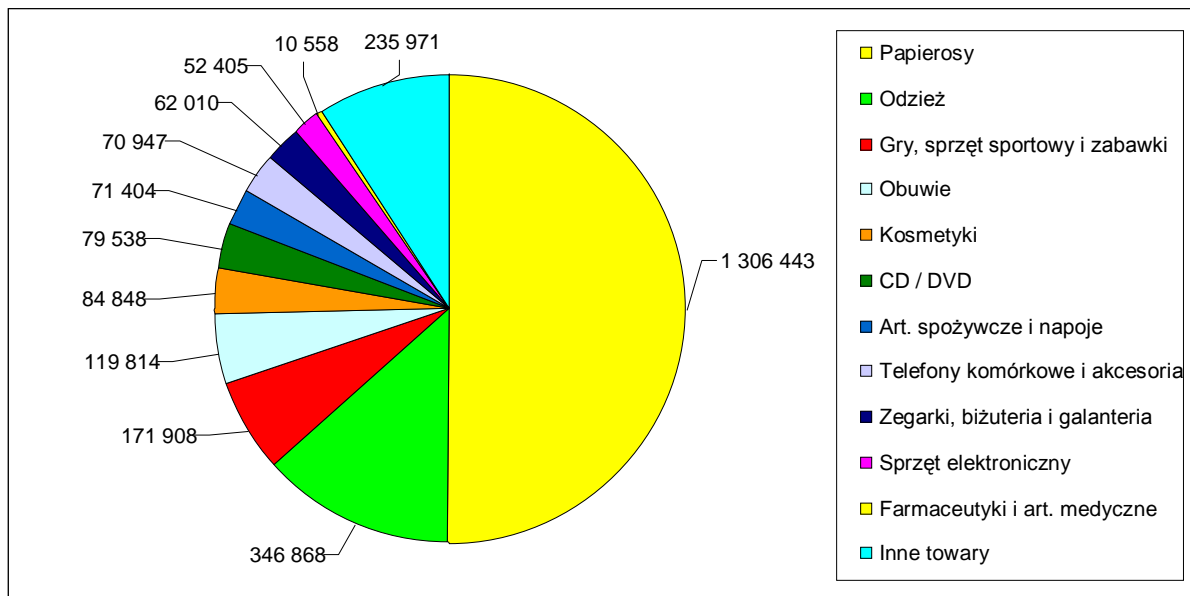
W wyniku działań kontrolnych w zakresie egzekwowania praw własności intelektualnej w 2009 r. Służba Celna zatrzymała ponad **2,6 mln sztuk** towarów podrabianych i pirackich o wartości przekraczającej **38 mln EURO**.

Zatrzymania w 2009 r. w podziale na poszczególne grupy towarowe obrazują poniżej przedstawione tabele oraz diagramy.

Tabela 1. Ilość zatrzymanych towarów w poszczególnych grupach towarowych w 2009 r.

Nazwa towaru	Ilość (szt.)
Papierosy	1.306.443
Odzież	346.868
Gry, sprzęt sportowy, zabawki	171.908
Obuwie	119.814
Kosmetyki	84.848
CD, DVD	79.538
Art. spożywcze i napoje	71.404
Telefony komórkowe i akcesoria	70.947
Zegarki, biżuteria i galanteria	62.010
Sprzęt elektroniczny	52.405
Farmaceutyki i art. medyczne	10.558
Inne towary	235.971
Razem	2.612.717

Wykres 1. Ilość towarów naruszających prawa własności intelektualnej zatrzymanych przez Służbę Celną w 2009 r. w podziale na kategorie towarów (łącznie 2.612.717 sztuk)

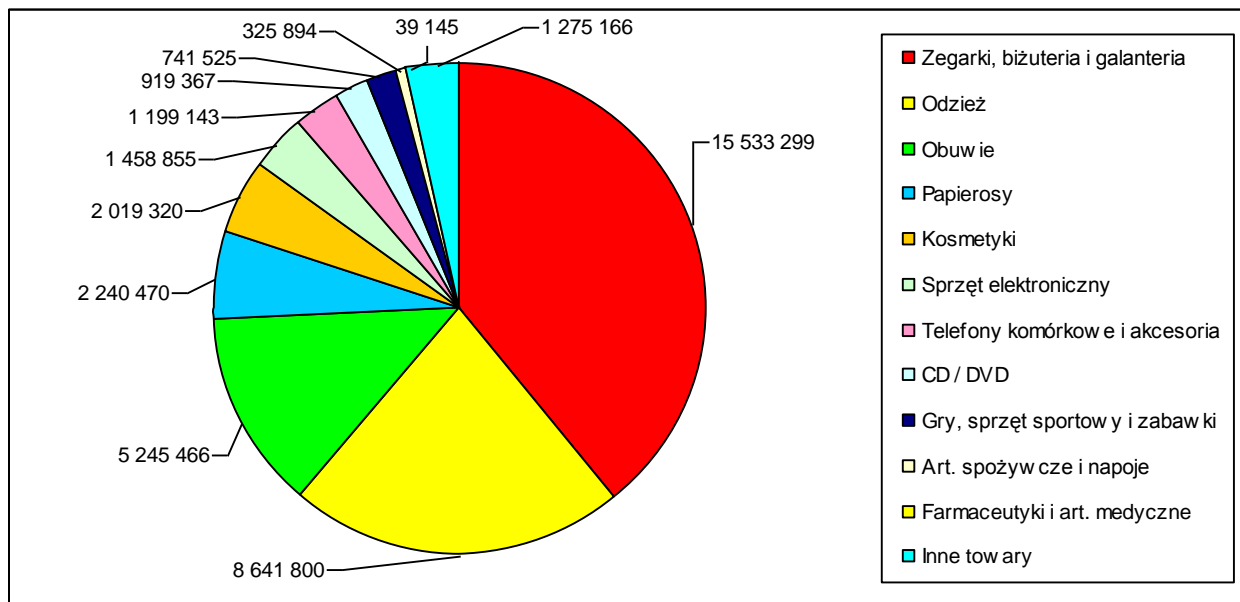

Uwaga: Ilość farmaceutyków i art. medycznych obejmuje towar zatrzymany z tytułu naruszenia praw do znaków towarowych (nie uwzględnia ilości towaru podejrzanego o naruszenie prawa farmaceutycznego)

Tabela 2. Wartość zatrzymanych towarów w poszczególnych grupach towarowych w 2009 r.

Nazwa towaru	Wartość (EURO)
Zegarki, biżuteria i galanteria	15.533.299
Odzież	8.641.800
Obuwie	5.245.466
Papierosy	5.245.466
Kosmetyki	2.019.320
Sprzęt elektroniczny	1.458.855
Telefony komórkowe i akcesoria	1.199.143
CD, DVD	919.367
Gry, sprzęt sportowy, zabawki	741.525
Artykuły spożywcze i napoje	325.894
Farmaceutyki i art. medyczne	39.145
Inne towary	1.275.166
Razem	38.440.307

Diagram 2. Wartość zatrzymanych towarów w poszczególnych grupach towarowych w 2009r.(łącznie ponad 38,4 mln EURO).

Uwaga: Wartość farmaceutyków i art. medycznych obejmuje towar zatrzymany z tytułu naruszenia praw do znaków towarowych (nie uwzględnia wartości towaru podejrzanego o naruszenie prawa farmaceutycznego)

Ogółem w 2009 roku odnotowano **3.272 przypadki zatrzymań towarów pirackich i podrabianych.**

Należy również podkreślić, iż w 2009 roku Izba Celna w Warszawie, jako centralny organ Służby Celnej odpowiedzialny za wydawanie decyzji w sprawie wniosków o ochronę celną, rozpatrzyła rekordową, jak dotychczas ilość **605 wniosków** złożonych przez przedstawicieli właścicieli praw własności intelektualnej.

Do spektakularnych zatrzymań towarów naruszających prawa własności intelektualnej w 2009 roku należały następujące przypadki:

w zakresie towarów pirackich:

- zatrzymanie przez funkcjonariuszy Izby Celnej w Szczecinie **123.970 sztuk zabawek w postaci figurek z filmu SHREK** (posiadacz praw *Dream Works Animation LLC USA*); towar przemycany w kontenerze na statku handlowym z Chin;
- zatrzymanie przez funkcjonariuszy Izby Celnej w Szczecinie **ponad 15.300 sztuk ozdobnych zapinek do włosów oznakowanych wizerunkami postaci z bajek Disney'a** (transport morski, kontener, kraj pochodzenia Chiny);
- zatrzymanie przez funkcjonariuszy Izby Celnej w Rzepinie obuwia dziecięcego w ilości **4.752 sztuk oznakowanego wizerunkiem postaci SPIDERMAN** oraz **3.780 par obuwia z wpiętymi przypinkami zawierającymi wizerunek postaci ptaszka TWEETY**;
- zatrzymanie przez funkcjonariuszy Grupy Mobilnej Izby Celnej w Krakowie w wyniku przeprowadzonych wspólnych akcji z Policją **ponad 6.100 sztuk pirackich nośników optycznych o wartości przekraczającej 301 tys. zł.**;

w zakresie towarów podrabianych

- zatrzymanie przez funkcjonariuszy Izby Celnej we Wrocławiu **ponad 18.5 tys. sztuk kłapek tytułem naruszenia wzoru użytkowego CROCS**;
- zatrzymanie przez funkcjonariuszy Izby Celnej w Krakowie **22 tys. sztuk obudów do telefonów komórkowych, z uwagi na naruszenie wzoru przemysłowego, firmy NOKIA**;
- zatrzymanie przez funkcjonariuszy Izby Celnej w Szczecinie **2.300 sztuk środków farmaceutycznych REISHI**, w bagażu podróżnego przylatującego z USA;
- zatrzymanie przez funkcjonariuszy Izby Celnej w Katowicach **3.000 sztuk tabletek VIAGRY**, które ukryte zostały w 2 metalowych puszkach oraz w paczce po papierosach;
- ujawnienie przez funkcjonariuszy Izby Celnej w Toruniu, w trakcie kontroli samochodu osobowego, **276 tys. sztuk papierosów marki REGAL o wartości rynkowej 116.144 zł**;
- zatrzymanie w wyniku działań kontrolnych przeprowadzonych przez funkcjonariuszy Izby Celnej w Warszawie **879 sztuk pilarek spalinowych oraz kilkuset elementów do oznakowania znakiem towarowym HUSQVARNA o wartości rynkowej 2 mln złotych**,
- zatrzymanie przez funkcjonariuszy celnych Izby Celnej w Łodzi **960 sztuk imitacji broni z tworzywa sztucznego, oznaczonej znakami słowno – graficznymi Smith&Weesson Corp. Springfield US**,
- ujawnienie przez funkcjonariuszy celnych Izby Celnej w Białymstoku nielegalnego transportu zawierającego rękawice oraz skarpety z naniesionymi znakami znanych firm. **Do sprawy zabezpieczono towar z oznaczeniami: PUMA 6.120 par skarpet i 36.104 par rękawic, NIKE 9.720 par skarpet i 21.982 par rękawic, ADIDAS 12.600 par skarpet i 22.752 par rękawic, REEBOK 108 par rękawic – łącznie 109.386 szt.**

Realizacja zadań mających na celu zwiększanie efektywności, skuteczności oraz stałej koordynacji działań służb państwowych stanowi proces ciągły i są one realizowane przez Służbę Celną na wielu płaszczyznach.

Na poziomie zarządczym wypracowywanie skutecznych metod przeciwdziałania temu zjawisku odbywa się m.in. w ramach prac utworzonych w 2008 r. rządowych zespołów roboczych, tj. Zespołu Rządowego do Spraw Leków, powołanego przez Ministerstwo Zdrowia i Komitetu Ochrony Praw przy Ministrze Sportu i Turystyki.

Należy stwierdzić, że współpraca w ramach tych zespołów roboczych ma duży wpływ na zwiększanie efektywności, skuteczności oraz stałej koordynacji działań pomiędzy Służbą Celną i resortami administracji państwowej, odpowiedzialnymi za ochronę praw własności intelektualnej.

Prowadzenie czynności służbowych, ukierunkowanych na ograniczanie przemytu towarów naruszających prawa własności intelektualnej, w większości przypadków, odbywało się przy współdziałaniu funkcjonariuszy Policji oraz rządziej Straży Granicznej.

Akcje prowadzone były lokalnie. Wykazały one dalsze zacieśnianie bieżącej współpracy z organami ścigania i Straży Granicznej na szczeblu lokalnym, przede wszystkim w ramach wspólnie prowadzonych działań operacyjnych, ukierunkowanych na ograniczenie handlu towarami pirackimi i podrobionymi.

Ogółem przeprowadzono 2.817 tego typu działań.

Budowa systemów informatycznych

W I połowie 2009 r. polska Służba Celną ze względu na posiadane doświadczenia zdobyte przy budowie i eksploatacji Systemu Informatycznego do Ochrony Praw Własności Intelektualnej „*Leonardo da Vinci*” (*VINCI*) na prośbę wystosowaną przez Komitet Kodeksu Celnego KE rozpoczęła prace w ramach, powołanego przez Komisję Unii Europejskiej, zespołu do praw. budowy **unijnego systemu informatycznego do ochrony praw własności intelektualnej COPIS**. Zakłada się, że w systemie będą gromadzone i przetwarzane dane ze wspólnotowych i krajowych wniosków o ochronę celną oraz zatrzymań.

W ramach rozwoju systemu *VINCI* kontynuowane były wspólne prace z Urzędem Patentowym RP w zakresie realizacji komponentu, który pozwoli na uzyskanie bezpośredniego dostępu z systemu *VINCI* do bazy danych Urzędu Patentowego RP (UPRP). Celem tego działania jest pozyskiwanie poprzez System Udostępniania Danych (*SUD*) informacji o zarejestrowanych prawach własności przemysłowej (znaki towarowe, patenty, wzory przemysłowe) oraz danych osób, które dokonywały rejestracji. Oczekuje się, że dostęp do bazy UPRP za pośrednictwem *SUD* skróci czas poszukiwania informacji niezbędnych do identyfikacji właściciela praw ochronnych oraz towaru pod kątem ochrony praw własności intelektualnej.

Równocześnie w ramach rozwoju systemu kontynuowano wstępne prace nad budową bezpośredniego dostępu do systemu dla właścicieli praw własności intelektualnej. Pozwoli to na składanie wniosków o ochronę celną za pośrednictwem Internetu oraz wymianę informacji, co zdaniem posiadaczy praw przyczyni się do zminimalizowania czasu trwania procedur administracyjnych.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2009 r. w systemie *VINCI* figurowało 1.410 zarejestrowanych użytkowników, 1.049 wniosków o ochronę celną, 1.513 zdjęć załączonych do wniosków oraz 3.586 załączonych dokumentów. Zarejestrowano 6.007 naruszeń praw własności intelektualnej do których załączono 5.231 zdjęć i 245 dokumentów. System wygenerował i wysłał 3.400 raportów.

Liczba odsłon średnio na miesiąc wyniosła ponad 14 tysięcy.

Ograniczenie procederu piractwa na targowiskach i bazarach

W 2009 roku Służba Celna kontynuowała działania mające na celu zmniejszenie procederu piractwa na targowiskach i bazarach zarówno w ramach akcji własnych, jak i zrealizowanych we współpracy z Policją i Strażą Graniczną oraz innymi służbami.

Należy zauważyć, że w 2009 r. nadal funkcjonował handel towarami pirackimi i podrabianymi w okolicach Stadionu X – lecia w Warszawie, wobec czego istniała konieczność dalszego prowadzenia działań kontrolnych w tym rejonie.

Wydział Zwalczania Przystępczości Izby Celnej w Warszawie przeprowadził na terenach targowisk **743 działania kontrolne**, w tym **203 we współpracy z funkcjonariuszami**

Policji oraz Straży Granicznej. W ich wyniku nastąpiło **zajęcie ponad 59 tys. sztuk towarów pirackich i podrabianych o wartości przekraczającej 10 mln zł.**

Do najbardziej spektakularnych wyników działań należy ujawnienie w okolicach Stadionu X – lecia w Warszawie **ponad 29 tys. sztuk podrobionego obuwia i odzieży o szacunkowej wartości około 926 tys. złotych, opatrzonych znakami towarowymi m.in. NIKE, PUMA, ADIDAS.** Działania kontrolne przeprowadzili funkcjonariusze Wydziału Zwalczenia Przeszczepności Izby Celnej w Warszawie wspólnie z funkcjonariuszami Wydziału do Spraw Przeszczepności Gospodarczej Policji.

Służba Celna prowadziła również wzmożone działania kontrolne na terenie targowisk usytuowanych na granicy zachodniej. W poszczególnych Izbach Celnym wyniki działań za 2009 rok kształtowały się następująco:

– Izba Celna we Wrocławiu

Zrealizowano 31 akcji kontrolnych, w wyniku których zajęto ponad 208 tys. sztuk towarów pirackich i podrabianych o łącznej wartości przekraczającej 2,4 mln zł. Trzy akcje zostały przeprowadzone wspólnie z funkcjonariuszami Policji i Straży Granicznej.

– Izba Celna w Rzepinie

Przeprowadzono 12 akcji kontrolnych, w wyniku których dokonano zajęcia ok. 40 tys. sztuk towarów pirackich i podrabianych o wartości szacunkowej ponad 1,5 mln EURO , głównie odzieży, perfum i papierosów.

– Izba Celna w Szczecinie

Ogółem w Izbie dokonano 429 ujawnień towarów pirackich i podrabianych. W wyniku działań na targowiskach zatrzymano ponad 104 tys. sztuk towarów o wartości przekraczającej 1,4 mln złotych.

Prowadzenie działań edukacyjnych na rzecz kształtowania świadomości społecznej

W 2009 roku Służba Celna kontynuowała działania na rzecz kształtowania świadomości społecznej i prawnej o przestępczym charakterze naruszeń praw własności intelektualnej zarówno na szczeblu centralnym, jak i regionalnym.

Zorganizowano **wystawę prac**, która towarzyszyła konferencji, która odbyła się w Krakowie, na Uniwersytecie Jagiellońskim w dniach 20 – 21 maja 2009 r.

Prezentowane prace pochodziły z konkursów plastycznych zatytułowanych:

„Wybierz oryginał” oraz „Oryginalne jest piękne” promujących ochronę praw własności intelektualnej. Konkursy zostały zorganizowane przez Ministerstwo Finansów i Akademię Sztuk Pięknych w Warszawie, a patronat nad nimi objęło Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Francuska Izba Przemysłowo – Handlowa i Amerykańska Izba Handlowa w Polsce.

Na szczeblu regionalnym w poszczególnych Izbach Celnym zorganizowano 49 działań edukacyjnych, w tym wystawy, prelekcje w szkołach, imprezy okolicznościowe, itp. Najwięcej spotkań edukacyjnych, bo aż 40 zorganizowane zostało przez Izbę Celną w Szczecinie. Przykładem tego rodzaju działań jest również zorganizowanie przez Izbę Celną we Wrocławiu 6 imprez okolicznościowych o charakterze edukacyjnym, których celem było zaprezentowanie osiągnięć funkcjonariuszy celnych uzyskanych w zwalczaniu obrotu towarami pirackimi i podrabianymi.

3. Ministerstwo Sprawiedliwości – Prokuratura Krajowa

W zakresie realizacji celu strategicznego Nr 2 „Programu”, tj. „Poprawy sprawności i skuteczności postępowań karnych prowadzonych przez organy wymiaru sprawiedliwości o przestępstwa skierowane przeciwko prawu autorskiemu i prawom pokrewnym oraz innym prawom własności intelektualnej, ze szczególnym uwzględnieniem efektywności ścigania nowych postaci działań objętych sankcją karną”, wzorem lat ubiegłych w okręgach wszystkich prokuratur apelacyjnych przeprowadzono badania akt postępowań przygotowawczych prowadzonych w 2009 r. o przestępstwa naruszające prawa własności intelektualnej.

Badania przeprowadzone zostały dwukrotnie, obejmując odpowiednio postępowania prowadzone w I i II półroczu 2009 r.

Badaniem objęto łącznie akta **1.159** postępowań karnych, prowadzonych o przestępstwa określone w:

- 1) z ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (art. 115, art. 116, art. 117, art. 118, art. 119);
- 2) z ustawy – Prawo własności przemysłowej (art. 303, art. 304, art. 305);
- 3) z ustawy o ochronie niektórych usług świadczonych drogą elektroniczną opartych lub polegających na dostępie warunkowym (art. 6, art. 7);
- 4) z ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (art. 23, art. 24, art. 24a);
- 5) z ustawy – Kodeks karny:
 - art. 278 § 2 (również art. 294 § 1) – nielegalne uzyskanie programu komputerowego w celu osiągnięcia korzyści majątkowej,
 - art. 291 § 1, art. 291 § 2 – paserstwo umyślne programu komputerowego,
 - art. 292 § 1, art. 292 § 2 – paserstwo nieumyślne programu komputerowego.

Analizie poddano sprawy, w których prokurator wydał:

- prawomocne postanowienie o umorzeniu postępowania przygotowawczego z powodu znikomej społecznej szkodliwości czynu;
- prawomocne postanowienie o umorzeniu postępowania przygotowawczego z powodu braku wniosku o ściganie pochodzącego od osoby uprawnionej;
- skierował do sądu wnioski o warunkowe umorzenie postępowania karnego;

sąd:

- zwrócił sprawę prokuratorowi celem uzupełnienia postępowania przygotowawczego lub
- uniewinnił oskarżonego.

Zasadniczym celem badań akt spraw o przestępstwa naruszające prawa własności intelektualnej i przemysłowej jest ujawnienie najczęściej występujących w toku postępowań karnych nieprawidłowości, co skutkuje podjęciem natychmiastowych działań zmierzających do ich eliminacji i w efekcie przekłada się na poprawę poziomu prowadzonych postępowań przygotowawczych.

Wyniki analizy akt omawianej kategorii spraw wskazują, że w odniesieniu do roku 2008 nie uległy istotnej zmianie występujące w ich toku problemy natury faktycznej lub prawnej.

Prokuratorzy najczęściej wskazywali na następujące wątpliwości i trudności:

- w zakresie ustalenia wysokości wyrządzonej przestępstwem szkody i skuteczności wniosków o jej naprawienie, składanych w trybie art. 46 K.k. (szkoda nie należy do znamion przestępstw przeciwko prawom własności intelektualnej);
- długotrwałe oczekiwanie na opinie biegłych, zwłaszcza w zakresie informatyki i legalności programów komputerowych, na podstawie, których możliwe jest ustalenie pokrzywdzonych;
- problemy z ustaleniem osób uprawnionych do złożenia wniosku o ściganie karne, z przesłuchaniem przedstawicieli lub pełnomocników pokrzywdzonych przestępstwem oraz uzyskaniem od nich, bez zbędnej zwłoki, wniosków o ściganie;

- trudności w zakresie ustalenia rodzaju oraz zakresu uprawnień przysługujących twórcom utworu, posiadaczom praw pokrewnych i licencjonobiorcom;
- problemy ze wskazaniem, na wstępnym etapie postępowania przy przestępstwach popełnionych przy użyciu mediów teleinformatycznych, właściwej do prowadzenia sprawy jednostki prokuratury;
- występujące nadal odmowy składania wniosków bądź ich cofanie w sprawach o niskiej wartości szkody, w których szanse na wykrycie sprawcy są nikłe, lub w których doszło do ugody cywilnoprawnej.

W toku analiz prokuratorzy badający akta spraw odnotowali przypadki:

- błędnego, nie odpowiadającego znamionom kwalifikowania, czynów będących przedmiotem prowadzonych postępowań przygotowawczych;
- zaniechania ustalenia wszystkich osób pokrzywdzonych bądź podmiotów uprawnionych do ich reprezentacji;
- przedwczesnego przedstawiania zarzutów popełnienia przestępstwa ściganego na wniosek, przed uzyskaniem woli pokrzywdzonych co do jego ścigania;
- przyjmowania wniosków o ściganie od podmiotów nieuprawnionych do reprezentacji osób pokrzywdzonych lub nienależycie umocowanych;
- uznawania braku odpowiedzi w przedmiocie złożenia wniosku o ściganie w określonym terminie za podstawę do umorzenia postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 10 K.p.k.;
- przyjmowania wniosków o ściganie bądź stanowiska o odstąpieniu od składania takiego wniosku w sposób nieformalny, z pominięciem wymogów wynikających z przepisu art. 143 § 1 pkt 1 K.p.k. (taka praktyka jest powodem zwrotów akt przez sądy do uzupełnienia postępowania przygotowawczego);
- braków w zakresie materiału dowodowego, utrudniających lub wręcz uniemożliwiających prawidłową prawnokarną ocenę czynu;
- niewystarczającej aktywności prokuratorów, przejawiającej się formalnym sprawowaniem kontroli poziomu czynności procesowych dokonywanych przez funkcjonariuszy Policji, bez udzielania szczegółowych wytycznych;
- braku rozstrzygnięć w przedmiocie dowodów rzeczowych bądź opóźnieniu w podjęciu kroków zmierzających do uzyskania w tym przedmiocie orzeczenia

sądu;

- zbyt lakonicznego uzasadniania wniosków o warunkowe umorzenie postępowania przygotowawczego nie obrazującego okoliczności z art. 66 § 1 – 3 k.k., przemawiających za takim właśnie rozstrzygnięciem.

Zmierzając do wyeliminowania popełnianych przez prokuratorów błędów zespoły kontrolujące podjęły działania polegające na:

- wydaniu poleceń podjęcia i kontynuowania przedwcześnie zakończonych postępowań przygotowawczych, a także rozważenia zasadności wystąpienia do Prokuratora Generalnego z wnioskiem o uchylenie prawomocnych postanowień;
- przekazaniu sprawozdań z badań akt kierownikom jednostek prokuratury w celu usunięcia dostrzeżonych nieprawidłowości oraz wykorzystania w bieżącej pracy uwag zawartych w sprawozdaniach;
- zobowiązaniu prokuratorów okręgowych do omówienia wyników badań na szkoleniach wewnętrznych.

Podsumowując wyniki przeprowadzonych w 2009 roku badań akt postępowań przygotowawczych prowadzonych o przestępstwa godzące w prawa własności intelektualnej, podkreślić należy, że prokuratorzy dokonujący analizy w większości ocenili poziom prowadzonych postępowań na dobrym poziomie.

W porównaniu z rokiem 2008 zauważono tendencję do zmniejszania się ilości ujawnianych uchybień oraz ich powtarzalności, co wskazuje na kształtowanie się pożądanego kierunku praktyki prokuratorskiej.

III. Podsumowanie i perspektywy działań

Wyniki prac zrealizowanych w 2008 r. wskazują, że wiele zadań powinno być kontynuowanych w latach kolejnych, zgodnie z „Programem na rzecz ochrony prawa autorskiego i praw pokrewnych w Polsce na lata 2008 - 2010 r.”.

Nadal istnieje potrzeba podejmowania działań wspierających coraz skuteczniejsze egzekwowanie praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej.

Dotyczy to w szczególności:

- ochrony tych praw w Internecie;
- wzmocnienia kontroli na granicach państwa;
- wzmocnienia kontroli na bazarach i targowiskach całego kraju, ze szczególnym uwzględnieniem położonych wzdłuż granicy polsko – niemieckiej;
- wsparcia finansowego dla Policji na wyposażenie IT oraz szkolenia;
- eliminacji ewentualnych opóźnień w prowadzeniu dochodzeń i kierowaniu spraw do sądów;
- przyspieszenia prowadzonych postępowań sądowych przeciwko sprawcom naruszającym prawa autorskie i prawa pokrewne oraz inne prawa własności intelektualnej;
- różnicowania stopnia represji karnej w zależności od rodzaju naruszeń i sankcjonowania w sposób szczególny piractwa i fałszerstwa na skalę komercyjną;
- konieczności podejmowania działań mających na celu pozbawienie sprawców przestępstw korzyści z nich wynikających (przepadek przedmiotów, zabezpieczenia majątkowe, kary grzywny);
- prowadzenia kampanii mających na celu podnoszenie świadomości społecznej o konieczności poszanowania praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej;

- dalszej, aktywnej współpracy administracji rządowej z organizacjami zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz innymi partnerami społecznymi, których działalnością jest ochrona praw autorskich i praw pokrewnych.

W związku z szybko rozwijającym się postępowaniem technologicznym, ponadto powinny zostać podjęte następujące zagadnienia:

- analiza środowiska cyfrowego oraz różnych platform dystrybucji treści;
- zwiększenie cyfryzacji wobec nowych form rozpowszechniania utworów w sieci;
- rozwój telewizji internetowej i komórkowej, a płynące stąd zagrożenia dla praw autorskich;
- nowe formy piractwa internetowego, w tym stosowanie sprzętu niedopuszczonego do używania przez dystrybutora treści oraz ocena charakteru odstraszającego istniejących sankcji karnych;
- konsolidacja wysiłków organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi oraz rynku audio, wizualnego, książkowego, telewizyjnego i telefonii komórkowej, operatorów internetowych, w celu wyjścia na przeciw oczekiwaniom nowej generacji odbiorców w środowisku cyfrowym;
- zapobieganie umieszczaniu nowości przedpremierowych w Internecie.

Ustawiczne podnoszenie standardów ochrony praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej jest koniecznością.

Należy mieć na względzie, że permanentny postęp w procesie walki z piractwem będzie możliwy przy aktywnej współpracy międzynarodowej.

Podkreślenia wymaga, że w 2009 roku Polska rozpoczęła prace w ramach EU Obserwatorium do Spraw Podrabiania i Piractwa.

W świetle wstępnego przeglądu tego Obserwatorium Polska ma zarówno wyodrębnione struktury do zwalczania fałszerstwa i piractwa (nie funkcjonujące w tak czytelny sposób w innych krajach Unii Europejskiej) oraz stawiany za wzór administracjom celnym innych krajów elektroniczny system ochrony praw własności intelektualnej „Vinci”.

Łamanie praw własności intelektualnej nie może być rozpatrywane jako problem danego kraju, który powinien sam szukać rozwiązań. Szeroko pojęta własność intelektualna ma bowiem charakter ponadgraniczny i jest dziedzictwem, które powinno podlegać szczególnej ochronie.

Akceptuję
Minister Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Bogdan Zdrojewski